

DRAPELUL

Săptămânal independent

Proprietar: „DRAPELUL“ S. A. Inscris sub Nr. 20/1938/1 Trib. Arad

ABONAMENTE:

Un an 200.—
Pt. bănci, industrii, toate inst. part. și publ. 1000.—

Director:

VASILE I. OSTOIA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

ARAD, STR. POPA ION RUSU Nr. 3 Tel. 19-91

Rezolvarea problemei creditului în Ardeal

Reforma cooperatiei și creditului de un miliard lei acordat mișcării cooperatiste, găsește în Ardeal ecouri ce n'au avut dela unire încoace decât reforma agrară. Și pentru a se înțelege mai lămurit, de ce recentele măsuri ale guvernului se bucură de o apreciere atât de considerabilă, trebuie să înfățișăm câteva cifre concludente din trecut.

Dela începuturile cooperatiei, din 1867 și până în 1915, în provincia ardeleană au luat ființă 108 cooperative românești de credit, iar dela 1919 și până în 1929, un număr de 516 cooperative. În ce privește mijloacele financiare, ele se cifrează astfel: la 11 milioane lei în 1915 și la 326 milioane în 1929. Rentabilitatea capitalului social era în 1928 de 2,77 la sută și de 19,22 în 1929.

Datele de mai sus le putem completa apoi cu statistica împrumuturilor și a dobânzilor. În 1927 cooperativele din Ardeal au dat împrumut 161 milioane, în 1928 peste un sfert de miliard, în 1929 creditul acordat s'au ridicat la 321 milioane. Împrumuturile au fost folosite, 40 la sută pentru cumpărări de pământ, 10 pentru arendări de pământ, 35 pentru cumpărări de vite, seminte și

unelte agricole, 15 pentru consum.

Dobânzile au fost excesiv de mari. Sunt constrânși a recunoaște exagerarea lor, chiar foștii conducători ai mișcării cooperatiste. Astfel s'au luat țăranilor dobânzi de 13—23 la sută, ceea ce atinge procentul băncilor comerciale, dacă nu cumva în unele centre este depășit.

Or, în astfel de împrejurări, cooperativele de credit fatal trebuiau să trezească neîncredere în masa țărănească și să ajungă în criză. Căci în Ardeal — aceasta este adevărul — se făcea mai mult politică bancară decât cooperatistă. Foștele regimuri răpiseră mișcării tot mai funcțiunea ei centrală, făcând dintr'un instrument de ajutoare a economiei agrare, un vast aparat de înțepinare a clientelei politice.

Ce aduce astăzi nou și înviorător reforma d-lui Mitiță Constantinescu? În primul rând, trebuie subliniat faptul că aproape o treime din creditul fixat, revine Ardealului. Adecă, până în toamnă, provincia noastră va avea la dispoziție pentru investițiuni agricole peste 300 milioane lei, sumă ce va înzestra o mecanizare simțitoare a utilajului agricol. În

al doilea rând, trebuie reținute îngrădirile stabilite prin lege, ca ajutorarea financiară a satelor să nu fie împovărată cu dobânzi. Este pentru prima oară în România când se iau onest și răspicat, astfel de garanții, stabilindu-se dela început siguranța, că creditul țărănesc își va atinge obiectivul central. Aceasta în ce privește creditul de un miliard și repartitia lui.

Urmează, apoi reforma cooperatiei, careia în Ardeal i se atribuie importanța celui mai desăvârșit sistem de îndrumare. Spre a demonstra economia legii, e destul să amintim, că prin noua organizare se reduc cheltuielile numai în provincia ardeleană cu peste 50 milioane lei anual, care altă dată se consumau fără nici o utilitate. Reforma a făcut să dispară ciientela cluburilor, a înlăturat mecanismul anevoios și costisitor și a desființat concepția nefastă de a confunda cooperatia cu comerțul bancar.

Iată ritmul nou și rezolvarea definitivă a problemei creditului. De aci înainte nu se va mai putea spune că Banca Națională nu protejează interesele ardelenesti. De astă dată creditul pentru țărani sunt real asigurate și în perfectă concordanță cu necesitățile satului.

Anglia și România

Nouri grei se ridică din nou pe orizontul internațional. Lupta de concurență dintre națiuni începe să ia o intensitate care ar putea să se soldeze cu o nouă confruntare ca în 1914.

În cercetarea cauzelor războiului mondial din 1914—1919, istoricii vorbesc cu insistență de o curioasă cauză: tardivitatea și timiditatea diplomației engleze în precizarea punctului de vedere specific în momentele de criză din Iulie 1914. Dacă Anglia s'ar fi spus cuvântul răspicat, agresorii și cercurile satanice care împingeau la război mondial și-ar fi retras inițiativa declanșării. Cuvântul Angliei atărnă prea greu în balanță pentru a fi neglijat sau pentru a se merge împotriva hotărârilor sale.

Interesele Angliei în actualul moment istoric sunt într-o măsură eminamente pacifice. Ele coincid cu interesele cele mai adânci și mai esențiale ale României.

noastră și Anglia au existat stăpâne și mai amicale legături economice și politice.

Sociologia românească a stabilit prin St. Zeletin și Radu Rosetti că dezvoltarea modernă a României este indisolubil legată de piața londoneză. Prin tratatul de pace dela Adrianopol din 1829, diplomația engleză a ridicat o parte din capitulațiile economice ale imperiului otoman, introducând libera concurență europeană pentru mărfurile — în speță, cerealele — Moldovei și Valahiei. Articolul 5 din tratatul dela Adrianopol este considerat ca actul de naștere al României moderne economice.

Aceste schimburi economice s'au intensificat mereu și au culminat prin alianța din 1916.

Începând cu acest an, investițiunile engleze de capital în România au sporit în mod considerabil.

Se cunoaște colaborarea strânsă în materie de petrol. Capitalul englez a găsit și alte debusee.

Prietenia dintre Anglia și România se adâncește în timp de pace, pentru a fi cu atât mai puternică în timp de război.

Definitivarea învățătorilor

Se anunță, că Ministerul Educației Naționale a acordat titlul definitiv în învățământul primar unui număr de 135 învățători din județele: Târnava Mică și Turda, precum și conducătorilor (160) din județele regiunilor școlare: Cluj, Brașov, Oradea și Timișoara, reușiți la examenul de definitivare, ținut în sesiunea Mai 1938.

Acropolis

III.

„Parthenonul nu este opera unui singur om, a unui geniu sau a unui secol: el este opera unei rase și a unei civilizații întregi. Totul a colaborat pentru a produce o capodoperă care va rămâne în eternitate ca monumentul cel mai perfect al genului elenic”. Sunt cuvintele d-lui Philadelphus. Sunt cuvintele unui om de știință. Dar vizitatorul de toate zilele va găsi cu totul altă formă pentru a exterioriza ceea ce simte, ceea ce vede în Parthenon. Întâi te impresionează locul unde acest templu este clădit în cinstea zeiței protectoare a cetății. Parthenonul domină depe Acropole toate împrejurimile și este scaldat din plin în lumina soarelui strălucitor al Aenei. În al doilea rând, proporțiile acestui monument de artă neîntrecută, contribuie în mod hotărât la majestatea edificiului și-ți poartă gândul înapoi la vremurile când vechii atenieni, înfășurați în hainele lor pline de lumină și somptuoase, se adunau aci pentru a aduce prinos de mulțumire sau rugă pentru a cerși protecția zeiței atât de respectate și de iubite a Aenei. Coloanele înalte de marmură care încadrează locul de închinare te fac să-ți înlesniți larg pieptul și să aspiți cât mai mult aer pentru a-ți da impresia că te ridici la înălțimea splendorii lor. Finețea sculpturii, linia perfectă nu numai din punctul de vedere al esteticii, ci și din acel al legilor arhitecturii, te nimește dacă te gândești că toate acestea sunt opera unor oameni cari au trăit acum mai bine de două mii de ani și că nici astăzi nu s'ar putea realiza ceva mai perfect”. S'a încrecat, de altfel, dar copia n'a ajuns să egaleze originalul, la Paris.

În interior pavaul este clădit

D. CALIN

Incheieri de an școlar

La liceul industrial de fete din Arad

Marti, 28 Iunie s'a serbat la liceul industrial de fete din Arad, de sub conducerea dnei E. Constantinescu încheierea anului școlar. Dimineața, după terminarea serviciului divin, s'a desfășurat programul în curtea școlii. Elevele au executat câteva cântece și dansuri naționale, apoi au mai urmat câteva declamări, după care a vorbit dna Constantinescu, făcând o dăre de seamă asupra celor realizate în decursul anului, aducând totodată la cunoștință publicului faptul îmbucurător că școala a ajuns să aibă un nou local mai confortabil și mai potrivit.

La școala supra primară Nr. 22

În ziua de Sfântu Petru d. a. la școala supra primară nr. 22 din str

Oituz, de sub conducerea apreciatului director dl Simion Albu, s'a făcut o foarte reușită serbare de încheierea anului, compusă din coruri, recitări și dansuri naționale, cu concursul fanfarei Prevederea. Dl S. Albu, într-o amplă dăre de seamă a expus situația școlară, aducând mulțumiri dlui prefect Dobriceanu pentru premiile acordate elevilor.

Păr. Turicu a oficiat un serviciu divin după care a urmat coborirea pavilionului, în prezența unui public foarte numeros, care apoi a vizitat frumoasa expoziție a acestei școli, compusă din obiecte sculptate în lemn, covoare, covorașe și costume naționale, foarte frumos executate. Prin felul cum au fost executate obiectele, expoziția aceasta putea sta alături de expozițiile altor școli secundare din localitate, ceea ce denotă că la această școală se muncește temeinic și cu un deosebit interes.

S. Cod.

STOFE pt. bărbați și FURNITURI de CROITORIE, cu prețuri foarte avantajoase, la

POSTĂVĂRIA P. FAUR

Arad, Bulevardul Regina Maria No. 16

Badea Găldău din Ponorel

O, desigur nu știți cine este badea Găldău. E și greu de știut, căci badea Găldău nu este o personalitate excepțională, ci un țaran oarecare, fără valvă în jurul numelui; n'a fost nici vreunul dintre „fericiții” plugari de notorietate și chiar senzație politică luați — fie și numai ca un steag, ca o reclamă — pe listele de candidați ale partidelor la Camera ori Senat — ca un fel de demonstrațiune a adâncilor rădăcini de „popularita-

te” la țară — (și demagogia n'are etică!), rici vreun famos pribeag de felul lui Badea Cârțan, neîntrecutul poznaș și povestitor de cimitilicuri scânteietoare ce puneau în încercătură pe cel mai dificil și mai rafinat dintre intelectuali. Nu, Badea Găldău este un om așezat, cu rosturi precise, gospodar harnic și calculat, minte rece și chibzuită, legat de pământul, foarte aspru și refractar culturilor obișnuite, al atitudinii celor 700—800 metri de pe valea Arieșului (brațul care curge prin Vidrele lui Avram Iancu) ca neam din neamul lui din vremi străvechi — rele și bune.

Dar dacă ru-l cunoști pe dumnealui nenea Găldău, fiindcă se confundă, tăcut și mândru, în imensa masă a anonimilor — nu mai puțin valoroși au piloni al statului român, — e tot atât de cert, că nu-l cunoști nici Ponorelul, satul de apartinență, cu toate că am comis deja o indiscreție, după ce am dat în vielag o tairă a existenței d-sale indicând cursul râului Arieș, râul în albia căruiu scilipsea în soare firimituri de aur, scânteii din râvnul minereu ale cărui filoane sunt spălate adesea de valurile de apă în văzul tuturor. Ponorelul este cât se poate de greu de indentificat, pentru că unde nu sunt ponoare în cuprinsul țării? Un ponor mic, o deschizătură, un ochiu de luncă este și pe malurile viului Arieș din țara Moților, chiar într'un punct unde se întâlnesc Arieșul Mare și Arieșul Mic, deasupra Câmpenilor. Un ponorel totuși cu 2000 locuitori.

Cu asta am fi dat două explicațiuni cari s'ar părea îndestulătoare prin ele înșile. Însă ele sunt doar niște ușițe prin cari pătrundem în miezul realităților sociale din Munții Apuseni.

Nu trebuie să comitem greșeli și să ne închipuim Țara Moților ca o țară a beznei absolute, a primitivismului și sălbătăciei. Nu! Batjocurile aruncate contra noastră de grofii disprețuitori nu trebuie nici în glumă reeditate.

Chiar acolo în adâncuri de codri seculari existau regule străbune de viață organizată, de omenie și de virtute. Ba s'a văzut, că la răscrucile istoriei de acolo s'auridicau cei mai curajoși și mai reprezentativi bărbați ai poporului român, în frunte cu Horia, Iancu, Buteanu, popa Balint, Suluțiu, Andreica și Cloșca.

Intru aceasta stă marea valoare a cunoașterii precise, directe, cu ochii proprii la fața locului!

Căci așa l-am cunoscut pe acest

Cu lozul fă-ți jocul,

Să nu te lase norocul!

Jucați cu încredere la
Loteria de Stat

Colectura Oficială

Sediul Central:
Cluj, Reg. Maria 46

ARAD,

I. OLARIU

Strada Brătianu 3.

Ceasuri și bijuterii din aur
veritabil cu cele mai reduse
prețuri numai la

Iosif Reiner

Arad, Str. Colonel Pirici 3.
(în dosul Teatrului).

organul oficial al tuturor românilor din Transilvania.

Să vedeți minunea: dumnealui țaranul simplu Găldău din Ponorel era abonat la cotidianul „Românul”! Să leșin de bucurie și satisfacție profesională!

Dar n'a fost ultima surpriză asta, ci alta care m'a uimit și mai și: avea doi copii la învățătură!

Da: unul dintre băieți este azi medic de frunte în Oradea Mare, iar altul preot distins, cunosător de englezească, la Domnița Balașa din București!

Să te tot crucești de atâtea mironi!

Nu e aur numai în pântecul rodnic al Munților Apuseni, ci și în sufletul străvechilor săi locuitori!

Ce calități vânoase spirituale, ce etică înaltă, câte virtute și strălucire în străfundurile sufletului popular de acolo.

Nu o Sahară spălăcită, nici o Siberie nebuloasă și nepătrunsă nu este acea îndepărtată vale a Arieșului, ru e acolo o țară fără regulă și fără stăpâni, dimpotrivă s'au cristalizat, prin suferință și trudă călită, o viață care se cere respectată și ajutată să atingă forme mai largi și mai blânde.

Apropierea de Țara Moților să nu se facă deci gălăgios și cu îngâmfare, ci în cel mai cald spirit de blândețe, prudență și prietenie. Poate că multe se pot învăța dela moșii noștri!

Reformele să se introducă de comun acord cu locuitorii cari și cunosc nevoile!

Moșii trebuiesc înțeleși și ajutați prin procedare corectă și înțelepciune scutită de orice urmă de profit.

Căci este țara lui Găldău!

Cumpărați-Vă un loz cu

noroc la Banca Goldschmidt.

D-sa este prototipul românului cu rosturi adânci și statornice, în afara serzationalului, dar care reprezintă cu adevărat sufletul colectiv al neamului nostru de pretutindeni.

Și simțim o mustrare pentru prea îndelungă izolare în care am lăsat pe Moți la slabele puteri proprii! Să nu uităm Țara Moților este astăzi țara „holangărilor” (proletariilor forestierilor).

Dar nu vom mai întârzie de a fi în mijlocul lor cu unicul scop al mănii desinteresate de ajutor și organizare solidă!

Exemplul vieții pline de sănătate morală a lui badea Găldău ne cheamă la fața locului!

Poezii populare din jud. Arad

186
Mă făcu mama pă dună,
Să fii tă cu voie bună.

187
Tot așe mi data mie
Dău micu copilărie
Să fii tă în cătăn'ie.

188
Militaru' poamă dulce
Te sărută și să duce.
Militaru', poamă arsă
Te sărută și te lasă.

189
Foșie verd'e pui boboc,
Scoat'e țata să mă joc,
Să mă joc cu țata ta
Pân'o răsări luna,
Să mă joc cu țatăle
Până răsar stelele.

190
Codrule, codrule,
Ce mai faci tu bratule?
Codru-i plin dă pătlăjele,
Io mi-s plin dă doruri grele,
Una-me și-a mândrii mele.

191
Lungu-i d'ealu' Clujului,
Da-i mai lung a' dorului;
D'ealu' Clujului să gată,
Daru' mândrii niciodată.

192
S'or dus doi moț la țară. Tumna
a rămas uărtacu-so 'năpoie și io am
fost la secere — seceram tumna în
marjine drumului — și vin'e uărtacu-so
tât într'or suflet, că și-o
ch'erdu uărtacu, și 'ntreabă: Nu
cumva ai văzut p'aci o hurează
breazăd, cu ozat'ile 'n spat'e, cu țin
gh'i-lingh'i dăpă ie, cu ciocărlie la
călchie, cu basanalerch'igh'e, cu

Culese de Gheorghe Tolă
cut'e terentete, — traje dăpă ie
tovarăș cu calul cu ciubere).

193
Cucuruz cu frunza 'n sus,
Țucu-i gura cui l-o pus,
Că l-o pus cu patru boi,
Țucu-i uăch'i amândoi,
Și l-o pus cu patru vaci,
Țucu-i uăch'i cei bărnaci.

194
Doina zăc, doina horesc,
Doamn'e mult'e pățimesc,
La n'înuc nu mă gând'esc,
Numa cu mândra să trăiesc.

Codău Avram, 23 ani, oz
Șicula-Arad

195
Când eram în sat la min'e
Mă țân'e măicuța bin'e,
Iar acum dă cărd iubăsc
Mă culc, nu mă hod'în'esc.

196
D'e-ar fi mândra 'n d'eal la ora
Dă trj uări pă ză m'as duce.
Da' cale-i cam dăpart'e,
Nu pot mere fără cart'e.
Cart'e n'are cin'e-o face
Că primariu' nostru zace
— Nu zace că îi bolnav,
Ci zace d'al mândrii drag —
Cu notaru-s măn'ios,
Nu face cart'e pă dos.

197
Cin'e-aud'e-a me guriță
Zăce că io n'am bād'ită.
Să mai văd io ce-am lăsat
Codrule pă poala ta,
Codrule, codrule
Ce mai faci drăgățule?
Ciudan Petru, 23
com. Sămbăteni

Din lipsă de spațiu se publică întârziat

Mai

E plin văzduhul de azur,
Plutește'n aer păvătae.
Miros de flori pământul sur
A inverzit. Fe'e bălăe.
Sademenesc de vraja lui...
— Tu Mai bătrân, tu Mai etern.
La noi pe plai când ne sosești,
Pe câmpul sur, tu flori ne-ăsterni

Nădeji mai multe 'n noi trece
Tu Mai bătrân cu al tău so
Rămii pe veci aici la noi.
Cu vraja la îmbătătoare
Drumul așterne-ni-l cu flori.
GEORGE BUDEAN
Arad, luna Mai, 1938.

Debut

Intr'o operetă, debutează
o jună cântăreață, care fie
din cauza emoției, fie din alte
cauze muzicale, cântă
fals o arie cu refrenul:
— „Când vine el, eu amuțesc...” Atunci lumea din
sală începe să strige:
— Să vie atunci... să vie
mai repede...

Explicație

Judecătorul: Adevărat este ce-ai
zis prietenului d-tale Măna Lungă,
că adică e un pungaș și un ex-croc?

Inculpatul: Adevărat este, — dar
de zis n'am zis.

La cârciumă

— De ce bei atâta?
— Ca să-mi innec necazurile.
— Și isbutești?
— Văii nu, căci au învățat să innoate.

Croitoria pentru domni
MOSKOVITZ
Arad. Asortiment bogat.

La restaurant

Nevasta (luând lista): Lasă-mi
aleg eu...
Bărbatul: Cu plăcere. De altă
dovedit de mult, că știu să
mai bine decât mine.

N'are importantă

— Crezi și d-la că Vinerea
bine să-și sărbătorească cinet
ta?
— Da de unde? Ori și car
la fel de... fatală.

Cum înțeleg ei sfaturile

Tatăl: Ar trebui să te hol
odată să devii un alt om.
Fiul: Mulțumesc. Uiti că m
mult am încercat și era să
pușcări, iscăind pe altul.

Reparări de ciorapi, crava
și imprimerie de modele, c
prețurile cele mai ieftine

D-na ŐRF
Arad, Str. Meșianu 14

CORSO

Cinematograf de premiere
Telefon 20-65

Program dublu!

I. Femeia mascată

cu
William Powell
și
Luise Rainer

II. Născută pentru dans

cu
Eleanor Powell,
James Stewart,
Virginia Bruce
Jurnal Paramount
Reprezentatii: dela orele 5
Prețuri reduse!

Urania

Cinematograf de premiere
Tel: 12-32

In memoria celei mai
vestite spioane...

„Spioana Domnișoara Doctor”

(Mademoiselle
Docteur)

Era mâna dreaptă al actualului șef al spionajului german colonelul NICOLAI. Senzații... aventuri... momente palpitante

DITAPARLO,
Pierre Blanchar,

Regia: W. PABST
5, 7.15, 9.30

CENIRAL

Orele 5, 7.15 și 9.30 seara
în grădina

Aventură în Paris

O delicioasă comedie muzicală

Cu
FERNAND GRAVEY,
JOAN BLONDELL,
EDWARD E. HORTON

Cel mai mare dușman al Greciei

În ciuda tuturor progreselor înfăptuite în decursul secolelor și cu toate măsurile luate pentru combaterea malariei, această boală rămâne încă unul din cei mai înverșunați dușmani ai omenirii.

În antichitate, înainte de descoperirea chininei, atunci când toate bolile se atribuiau manifestărilor de mânie a zeilor, malarie era desigur cel mai rău dintre flagele și făcea victime mult mai numeroase decât celelalte boli, chiar decât ciumea. Ea bântuia cumplit în Egipt și în Palestina, dar aceasta era de mică importanță în comparație cu ravagiile pe care le cauza în Grecia.

Istoricii povestesc că în secolul al V-lea î. de Chr. izbucni în Atica, mai ales la Atena, care se găsea atunci în mijlocul mlaștinilor, o gravă epidemie de malarie, care decima populația. Se crezu că a sosit sfârșitul lumii.

Marele Hipocrate, părintele medicinei, cunoștea probabil foarte bine malarie, căci în tratatele sale el descrie amănunțit simptomele malariei cronice și declară că oa-

menii cari trăiesc în regiuni joase, umede și calde, sunt bolnavi, fără rezistență și curaj; că ei mor tineri și reușesc cu mari dificultăți să-și crească copiii până la vârsta adultă. Hipocrate atribuie boala lor faptului că ei întrebunțeau la băut apa din mlaștini.

Azi, două mii de ani mai târziu, Grecia e încă devastată de malarie. Dar ea e acum mai bine înarmată contra acestei boli, deoarece dispune de un remediu eficace: chinina. Se poate chiar spera că, grație acestui medicament energic, se va ajute la suprimarea definitivă a malariei și vechea Grecia — asemenea pasării Phoenix — va renaște din cenușa ei, mai frumoasă ca niciodată.

Comisiunea antimalarică a Ligii Națiunilor recomandă ca profilaxie o doză zilnică de 0.4 grame de chinină în tot timpul sezonului malariei, iar ca tratament — o doză zilnică de 1—1,2 grame timp de 5—7 zile. Tratamentul complementar nu se face, ci toate recidivele se tratează în același mod.

Cultura românească, pusă sub stema Regală

La prima întâlnire avută de Majestatea Sa Regele Carol II cu scriitorimea țării, a spus răsplat: „Vreau să fiu un Brâncoveanu al culturii românești.”

În cuvintele acestea, adânc săpa le în cartea de aur a spiritualității României și arătând nu o dorință, ci o voință Regală, stă cuprins un întreg program cultural. Un program cultural, care — de — abia la câțiva ani dela pomenita întâlnire — a îmbrăcat cea mai frumoasă și cea mai serioasă haină a realizării.

Majestatea Sa Regele Carol II a arătat să fie, și este în clipele de față, un Brâncoveanu al culturii românești.

Într-adevăr, sub Regeasca oblăduire, scriitorul și cortea românească — și, odată cu aceasta, cititorul și cultura țării — s'au bucurat, în cei opt ani dela sosirea Suveranului, de o încurajare, neîntâlnită decât doar în epocile de aur ale umanității.

Lumină pentru săteni

Acum, când Luna cărții a început, e bine să subliniem că bunele gânduri ale Majestății Sale Regelui Carol II s'au îndreptat, la primul moment, către lumea sătenilor, ale căror bătaie de inimă le-a așcutit și ale căror gânduri le-a înțeles.

„Fundațiile culturale Regale” s'au ocupat și se ocupă intens cu opera de luminare a țărănimii, prin carte. Și, pentru că săteanul are o anumită mentalitate, i s'au dat cărți scrise pe limba lui și pe înțelesul lui. Cărți cuprinzând tot ce îl poate interesa și tot ce îi poate fi folos: dela sfaturile pentru o mai științifică îngrijire a pământului, până la volumașele, cari înfățișează viața unui povestitor eșit din mijlocul țărănimii ca Ion Creangă, și până la povestirea vieții lui Mihai Eminescu, care a înțeles ca nimeni altul genul poporului nostru.

Cărți de format portativ, cărți mici, cari pot fi citite seara, pe prispa, după ce plugarii se întorc dela munca câmpului. Toate aceste cărți apar în colecția „Cartea satului” în același timp, revista „Albina” care se tipărește în câteva zeci de mii de exemplare, este un admirabil instrument de culturalizare și de civilizare a satului românesc. Puțin sub conducerea unui poet, care este totodată fiu de țărăn, dl D. Ciurezu, revista „Albina” își menține numele. Ea oferă țărânului sfa-

turi din lumea economică, din lumea medicală, din lumea culturală. Având un tiraj foarte ridicat, revista „Albina” reprezintă, astăzi, pentru țărânii noștri, pâinea lor sufletească cea de toate zilele.

Activitatea „Fundației pentru literatură și artă Regele Carol II

Dacă prin „Fundațiile Culturale Regale”, lumina a pătruns victoriosă la sate, dând sătenilor posibilitatea de a-și îmbogăți sufletele și mințile, — nu e mai puțin adevărat că nici categoriile de cititori evoluau nu au fost uitate.

„Fundația pentru literatură și artă Regele Carol II”, condusă cu atâta pricepere de dl prof. Al. Rosetti a tipărit, până acum — în cei cinci ani dela înființare — circa 200 (două sute) de cărți de literatură aleasă.

Tinerii scriitori au găsit, în această Fundație, cel mai temeinic sprijin pentru aripile lor fragile. Ei sunt ajutați cu fapte, cu sfaturi, cu premii.

Scriitorii consacrați primesc, prin editarea operelor de către Fundațiile Regale, mărul cel mai de preț și o largă răspundere a meritelor lor. „Fundația pentru literatură și artă Regele Carol II” editează următoarele biblioteci, tipărite în cele mai occidentale condiții: „Biblioteca „Energia” (cuprinzând opere, cari promovează toate însușirile pozitive și dinamice ale omenirii); „Biblioteca scriitorilor români contemporani” (în care se editează romane, nuvele poezii și critică, dator-

Hai noroc! Noroc să fii!

rite scriitorilor noștri de azi); „Biblioteca scriitorilor români vechi”; „Biblioteca de filosofie românească”; „Biblioteca scriitorilor români uitați”; „Biblioteca operelor premiate ale scriitorilor tineri”; „Biblioteca teatrală Enciclopedică”; „Biblioteca Orașe” (în care se tipăresc ghiduri literare asupra orașelor noastre); „Biblioteca Informativă”; „Biblioteca Artistică” etc.

Vom sublinia că actualmente, singura casă editorială, care are stabilită în program editarea volumelor de poezii, este „Fundația pentru literatură și artă Regele Carol II”. Încă un semn de preocupare finală și cu totul puse în slujba culturii naționale ale acestui așezământ.

Dela „spirit” la crimă

Iluzia mincinoasă a înălțării cu inevitabila cădere în promiscuitatea crimei

Exemplu patetic: Maria Curta dela Zărand

Punctul de plecare al acestui reportaj religios e un fapt divers: arestarea a 11 tremurători dela „Caporal Alexa” — dintre cari 6

femei și 5 bărbați — și înaintarea lor tribunalului militar, socotite fiind ca elemente de disoluțiune socială.

Definiția sectarului religios

Sectarul religios este, în primul rând, un revoluționar al duhului fixat în calapodul vechi rânduiei spirituale. Revoluționar în statu quo religios, nemulțumit și nesatisfăcut, după ce desigur a colindat, în viață, pe la toate popasurile imorale — dar, pe de altă parte, înzestrat cu o sete specială după Absolut și dornic de o nouă oferișă spirituală, și-a creat o convingere pe măsura sufletului său. Bună sau rea — el crede orbește, nezdrunecat, ca orice posedat.

Sectarul, repudiind concepțiile consacrate și statornice în cele ale duhului, vrea să comunice singur și discret cu acel Absolut invizibil infinit și imaterial.

Fermecat de această comunicație directă cu divinitatea, sectarul apare, numai prin acest fapt, în ordinea socială, drept un element refractar ordinii stabilite, o întrebare nevralgică și putredă în conținutul ei, aparent moral; și, insistând continuu în concentrările sale psihice, cu gândul că se dehumanizează, — devine un om cu suflet viciat, cu inima anchilozată, împietrită — un om egoist până la refuz, un excentric paranoic — ceea ce echivalează cu un om oarecum dehumanizat, dar descompus spiritualmente.

Și din această descompunere — ce poate eși decât un putregai social?

Iată de ce — autoritățile îi recoltează azi și îi traduc în fața tribunalelor militare — fiindcă sunt oameni căzuți vertiginos și dureros în iureșul descompunerii spirituale.

Joc la GOLDSCHMIDT Loteriei

Maria Curta

Poate că ați uitat de Maria Curta — și de aceea v-o prezentăm din nou în cadrul actualului reportaj.

Maria Curta a făcut parte din secta tremurătorilor, zece ani de-a rândul. Ca orice sectar înflăcărat și devotat până la saturație, Maria Curta a frecventat biserica tremurătorilor — cari nu-și disolvă adunarea până ce nu constată — prin sguduiri de natură epileptică — că duhul sfânt s'a pogorât asupra vreunui ins (cel ales) — semnul

fiind un discurs rostit într-o limbă neînțeleasă.

Formula care ar cuprinde, plastic și real, lucrul tremurătorilor — sectă similară cu aceea a evalui

re concluzie juridică: „crimă de asasinat cu premeditare” — a descris în ordonanța definitivă de trimitere în judecată, minuțios și cu o exactitate proprie tuturor cauzelor pe care le descifrează d-sa, toate motivele cari au conlucrat în mod efectiv și determinant la curmarea vieții copilășului lui Corpaș.

Grăbiți-vă

A început

o nouă Loterie

În patru luni

179.742 câștiguri

În valoare de

Lei 412,282.200

Întrași la Colectura Dvs. și cumpărați lozurile

Tragerea clasei I-a la 15 Iulie 1938

mediu care privea până la anestezie în buric, ca să vadă material pe Dumnezeu — s'ar putea alcătui într-o propoziție scurtă dar concisă: descompunere fizică și psihică — înhumanizare.

Epilog dramatic: crima dela Zărand

Maria Curta, concubina lui Grigore Corpaș din Zărand, situată sufletește în obscură concepție a sectarilor religioși, cari i-au animalizat și abrutizat ființa până la refuz — a comis cea mai odioasă crimă din vremea de acum — odioasă nu numai prin cauza determinantă, dar mai ales prin însăși mijlocul de suprimare a victimei: acel copil de 8 ani al abolicului Grigore Corpaș.

Crimă de asasinat

Distinsul judecător de instrucție al cabinetului II, d. Al. Alexandrescu, care a clarificat comiterea odioasei fapte a Mariei Curta — într-o firească și surprinzătoare-

Cu toate acestea, ordonanța de trimitere în judecată — fiind o expunere totală a faptelor — nu caută decât să înșire, succesiv și oarecum în ordine deductivă spre concluzia calificării faptului odios — și nu insistă — în drept nici nu a fost cu putință — îndeosebi și amănunțit, asupra factorului religios sectar, care, deformând mintea sănătoasă a acestei femei și amplificându-i superstiția posibilității încarnării demonului până la maximum în trupurile necredincioșilor (a acelora care nu fac parte din secta în care cred ei că descinde duhul sfânt!) — a determinat-o să ridice viața copilășului bolnav.

Concluzie

Iată punctul nevralgic și unicul determinat al crimei: secta. Și prin acest fapt — epilog demonic al disoluției sociale pe care o întreține-

(Continuare în pag. IV-a)

Pomenirea publicistului Ilie Chendi

Un pelerinaj pios are loc la mormântul ilustrului publicist transilvănean Ilie Chendi, din cimitirul Bellu, în ziua de 27 Iunie.

E un sfert de veac dela „săvârșirea” — cum s'ar spune în limbaj biblic — excepționalului om de litere, care, împotriva vremii, rămâne neconținut interesant, proaspăt, actual.

Se împlinește astfel un destin cu rios: Ilie Chendi a dus o adevărată campanie contra îmbătrânirii și a sfătuit revistele și talentele timpului său să se feriască de anchilozare și să se primească fără întrerupere. Metoda era aplicată în cepând cu sine. Ce stil, vioi, ce tinerete și vervă, câtă agerime și înviorare în fraza sa cizelată și curgătoare. Un maestru al stilului românesc!

Iată secretul lui Ilie Chendi de a înfrunta vremea și de a rezista în amintirea generațiilor.

Născut în comuna Dărlös de pe Târnave (prin calda solitudine a dlui Horia Teculescu directorul liceului din Sighișoara s'a bătut o placă de marmură comemorativă), a făcut studiile la liceul din Sighișoara, seminarul teologic din Sibiu și facultatea de litere din Budapesta.

În vârsta de 25 ani trece munții și se stabilește în București ca ajutor bibliotecar al Academiei Române.

E un istoriograf harnic. Editează opere de Alexandri, Creangă, Odo bescu, Negruzzi. Un incisiv critic literar care se amestecă în toată creația contemporană cu o competență care-l face temut.

Nu cruță pe nimeni. Stărnește polemici crâncene. E sarcastic, loveste în plin și se înfățișează ca un panfletar cu care e greu să angajezi discuție.

Critica sa literară se va resimți de acest spirit polemist și panfletar.

Nu e mai puțin adevărat, că foloasele intervențiilor sale în „cu răpirea” câmpului literar sunt imense. Scriitori își vor îndoi eforturile pentru a-și desăvârși opera literară.

Ilie Chendi este prezent pretutindeni: la „Voința Națională”, „Viața Literară”, „Semănătorul” și „Cumpăna” în București, ca și dincolo în coloanele „Telegrafului Român” ale „Țării Noastre”, ale „Luceafărului” și „Tribunei” — unde are un rol foarte însemnat, căci acolo îmbrățișează toate problemele românismului, dela cele literar-artistice până la cele culturale și de politică militantă.

Activitatea sa de la „Tribuna” exercită o influență neobișnuită, și întreaga generație de scriitori transilvăneni e adesea stăpânită de cuvântul de vraje al maestrului, care adesea nu semnează ci preferă contopirea anonimă cu marele suflor colectiv al ramurii asuprite a poporului său.

Lupta sa este dărză, plină de energie, încurajatoare, primenitoare, stimulând o seamă considerabilă

de condee să intre în frontul național contra prigoanei grofilor și latifundiarilor oligarhici maghiari.

Niciodată nu se va face dreptate deplină lui Ilie Chendi pentru îndrăgirea cotidiană și anonimă dirijată din București, în coloanele presei românești celei mai agreate și mai populare din Sibiu, Budapesta și Arad.

Nimeni dintre cei cari vor avea pretenția că vor scrie complet și obiectiv nu se va putea deroba de la sarcina cercetărilor asidui pentru a descoperi latvia aceasta profundă creatoare și fecundă pentru scrisul ca și pentru vitalitatea rezistenței poporului român împotriva opresiunilor ungurești!

Ce multilaterală este activitatea lui Ilie Chendi! Nici o mirare că el s'a istovit repede.

Capitulul său nervos era prea agitat, până la dăruire totală. În marea bătălie a ființei neamului său.

Ce repede s'a stins acest luceafăr al scrisului românesc!

Am putea afirma, fără puțință de contradicție, că Ilie Chendi a fost înainte de toate un mare ziarist, un incomparabil polemist. În rândul al doilea vin scrierile sale critice. Iar în urmă opera sa care părea cea mai trainică: aceea de bibliograf și istoriograf literar.

Timpul îi face dreptate.

Un merit de căpătâi al foarte productivei sale creații este fără îndoială încercarea reușită de a prezenta Transilvania în ochii românilor din regatul liber. Are adevărate pagini de dăruire. Reabilitează pe ardeleni acuzați de spirit greoi și incapabili de evoluție din cauza covârșitoarei influențe germane. Chendi argumentează în însăși colecțiunea „Luceafărului”, că scriitorii transilvăneni știu să se așeze la nivel egal cu buclăreștii atât prin scrisul lor literar cât și prin valoarea artei lor. De altfel osmoza era îndeplinită: transilvănenii trecuseră în presa din București și după cum scriitorii din București și lași colaborau intens în foile transcarpatice.

În fuga condeiului am prins aici caracteristicile portretului lui Chendi — gazetarul nemuritor și criticul de autentice resurse, într-o zi de pomenire a amintirii sale durabile.

Nou inginer în textile

D. Alexandru Leipnicker, fiul dlui Adolf Leipnicker, casierul șef la industria textilă din Arad, a obținut diploma de inginer în textile la „Universitatea Politehnică”, cu mențiunea cea mai înaltă: magna cum laudae.

Croitoria pentru domni MOSKOVITZ, Arad,
are prețuri de concurență

Nu vă pierdeți timpul!

Căutând în ziare și reviste articole cari pomenesc numele dvs. sau tratând problemele cari vă interesează, căci o instituție special creată și bine organizată pentru aceasta poate face acest lucru mai bine și mai eficient ca dvs.

„SERVICIUL GAZETELOR”

Agencie internațională de presă și publicitate

urmărește tot ce se publică în cele circa 1400 publicații din România, iar prin intermediul celor 102 agenții similare din străinătate, tot ce se scrie în presa din toată lumea și procură tăieturi de presă asupra oricărei personalități sau subiect.

Cereți telefonice sau în scris prospecte lămuritoare sau o probă gratuită de o săptămână, indicând subiectul care vă interesează

Ripensia a cedat

Ferencváros—Ripensia 5:4 (3:3)

Lupta a fost dărză. Adversarii deopotrivă de hotărâți să câștige și deopotrivă de bine înarmați pentru ciocnirea care a avut loc ieri la București contând pentru C.E.C.

Și totuși, combatantul cel mai înversunat a câștigat. Ripensia a fost handicapată — paradox? — de victoriile precedente. Poate că și-a subestimat adversarul. Iar pe de altă parte, echipa timișoreană n'a avut cea mai perfectă alcătuire pentru a putea stăvili impetuoșitatea liniei de înaintași a Ferencvárosului.

În orice caz lupta s'a dat între doi combatanți de forțe egale, cu toate că punctele s'au marcat într-o disordine curioasă. Înainte de pauză ungurii conduceau cu 3:1. Noroc că Bindea s'a grăbit să dea subiect de comentarii

și motive de enertare tribunei care nu știa ce-o să urmeze după acel 3:3 dela jumătatea jocului.

După pauză, înțersunarea crește, dar ungurii, mai norocoși, marchează două goaluri în timp ce timișorenii, numai unul.

Iată cum Ripensia e aproape cu siguranță eliminată, în turul al doilea din C.E.C. de către campioana Ungariei, care nu credem să se lase învinsă la ea acasă.

Dar... minuni s'au mai întâmplat.

Genova—F. C. Rapid 3:0

Și cea de a doua participantă în C.E.C. s'a lăsat învinșă și încă cu un scor categoric.

E adevărat că foștii ferovieri au avut de deslegat o problemă tot atât de grea în fața Ujpestului, dar nu credem că va repeta figura.

În consecință, judecând real, până aci am ajuns în C.E.C.

Poate că la anul să isbutim mai mult.

Inspectia ministrului sănătății la Arad

Sâmbătă după amiazi spitalul de stat din Arad a avut cinstea să primească vizita ministrului Sănătății.

Vizita a fost inopinată, d. ministru venind dela Timișoara cu automobilul. Domnia sa a fost condus prin spital de către d. director dr. Ioan Moldovan dela care a primit deslușirile privind activitatea spitalului.

Pe cale particulară suntem informați că d. ministru s'a îndepărtat cu cele mai bune impresii de Arad, mergând la Oradea.

Dela „spirit” la crimă

(Urmare din pag. III-a).

ne secta religioasă înhumanizând scânteia de etică din vină a sufletului — secta trebuie să dispară.

Nu prin forța convingerii, care n'are nici o influență în speță, ci numai prin constrângerea fizică și proscriserea societății — prin izolarea acestor indivizi căzuți și pervertiți.

Ca să nu se mai repete cazul adâncii și regretabilei demențe dela Zărand, unde, într-o noapte de nebunie și spasm demonic, o femeie a ucis un copil bolnav, după ce l-a chinuit în chinuri ce anticipează caznele iadului.

CIUDIN VÂLCU

CABARETUL „CORNUL VÂNĂTORULUI” ARAD BAR

Program pe luna Iulie 1938
QUARTETUL NICOLINI
REVUE DE DANS
CARACOSTEA EDITH
DANSATOARE DE ATRACȚIE „CAUCIUC”
CARPAII MANTI
DANSATOARE SUPLETE

Marioara - Marina

„Orchestra Nermesani”

Marele meeting aviatic de ieri

Duminecă s'a desfășurat, la elegantul și modern menajatul aeroport arădan, programul marelui meeting aviatic menit să stimuleze gustul publicului pentru aviație și să-i dea încredere atât în siguranța traficului aerian de călători, cât și în siguranța Statului păzit de aviația noastră militară.

Cu toate că, de Sâmbătă multă lume renunțase să ia parte la aceste serbări ale aviației, ziua de Duminecă s'a prezentat admirabil, cu o temperatură potrivită, făcând ca publicul să se deplaseze la aeroport în număr considerabil. Păcat că ploaia a început prea de vreme pentru că desfășurarea programului a fost de natură să întrecă așteptările publicului.

Ziua de ieri a însemnat, totuși, o admirabilă propagandă, la Arad, în favoarea aviației. Aceasta se va vedea în curând din fapte.

Elevii la carte, profesorii la catedre!

Cuvântarea dlui Armand Călinescu, ministrul Interioarelor cu ocazia instalării sale ca ministru interimar la Educația Națională reprezintă o

dreptului suveran al Statului de a organiza educația tinerelor plăstare în conformitate cu ritmul său specific. Nu se mai pot permite abateri în învățământ dela linia generală a Statului.

Care este linia generală în materie de educație națională?

Se poate defini pe scurt așa: elevii la carte și profesorii la catedre!

Nu se va mai îngădui ca școlarii să-și piardă timpul cel mai prețios în agitațiuni politice subversive și sterile.

Epoca minunată a școlărității trebuie să rămână. Epoca acumulării de cunoștințe. Știința este grea, viața este scurtă. Anii de învățământ și școlile trebuie să revină la misiunea lor înaltă. Școala este un stup într-o liniștită și înflorită livadă, iar școlarii harnicii albine care adună mierea științelor și a artelor în fagurii cerebrali.

Națiunea noastră este amenințată cu regresul dacă tinerele plăstare nu vor fi la curent cu progresul științei. Generația nouă nu trebuie răpădă prin diversuniuni falacioase politice dela învățământ.

În același timp, profesorii trebuie să rămână la catedre pentru a pregăti tineretul.

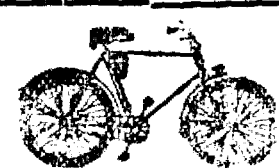

DI Armand Călinescu
ministru de interne și ministru interimar la Educația Națională

pagină importantă din istoria constituțională a timpurilor noastre.

Noul ministru la Educația Națională a precizat câteva reguli juridice, de altminteri destul de limpezii, care intraseră în desuetudine.

DI Călinescu a insistat asupra

Biciclete, mașini de cusut, radio și instalații electrice cele mai ieftine la
Arcadie Schwarcz electro-technician
Arad, Strada Dr. I. Petran No. 1